

ANVÄNDNING AV LEKAR OCH SPEL I SVENSKUNDERVISNING

Kandidatavhandling
Veera Rönkkö

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
22.3.2011

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Veera Rönkkö	
Otsake: Användning av lekar och spel i svenskundervisning	
Aine: ruotsin kieli	Kandidaatintutkielma
Vuosi 2011	Sivumäärä 31+2
<p>Tutkielmani aiheena ovat pelit ja leikit ruotsinopetuksessa. Tarkoitukseni oli tulevana ruotsin opettajana selvittää käyttävätkö opettajat pelejä ja leikkejä osana opetustaan. Tämän lisäksi halusin myös saada selville millaisia pelejä ja leikkejä tunneilla käytetään, sekä milloin ja miksi pelaamista ja leikkimistä kannattaa hyödyntää ruotsinopetuksessa.</p> <p>Tutkimukseni on kvalitatiivinen ja keräsin tutkimusaineiston teemahaastattelun avulla. Haastatteluun osallistui neljä ruotsinopettajaa, joista kolme toimii opettajina Normaalikoulussa ja yksi Rudolf Steiner -koulussa. Haastattelussa opettajilta kysyttiin avoimia kysymyksiä pelien ja leikkien käytöstä heidän opetuksessaan.</p> <p>Kaikki tutkimukseen osallistuneet ruotsinopettajat käyttivät pelejä ja leikkejä opetuksen osana. Tyypillisiä pelejä ja leikkejä olivat mm. erilaiset lauta- ja roolipelit sekä laululeikit. Pelaamalla ja leikkimällä opettajat harjoittavat erityisesti suullista viestintää, mutta myös muiden kielen osa-alueiden taitoja, kuten kielioppia ja sanastoa. Kieltä opiskellaan pelaten ja leikkien enimmäkseen ala- ja yläkoulussa, kun taas lukiossa pelaamiselle ja leikkimiselle ei tahdo olla tarpeeksi aikaa.</p> <p>Tutkimukseen osallistuneet ruotsinopettajat ovat huomanneet pelien ja leikkien käytön lisäävän oppilaiden motivaatiota kielenopiskelua kohtaan, ja pelaamalla saadaan pidettyä koko luokka aktiivisena. Opettajien mukaan erityisesti suullinen viestintä paranee pelien ja leikkien avulla. Myös erilaiset oppijatyytit voidaan huomioida hyvin, sillä leikkien ja pelien käyttö tukee sekä visuaalisia, auditivisia että kinesteettisiä oppijatyyppiejä.</p> <p>Opettajat totesivat, että kaikkien oppilaiden kanssa pelit ja leikit eivät kuitenkaan toimi tehokkaana opiskelumuotona, ja ujoille oppilaille pelaaminen ja leikkiminen voi olla epämiellyttävää. Tutkimustuloksista voidaan kuitenkin päätellä, että erilaiset kielenoppimispelit ja -leikit ovat sopivassa määrin käytettyinä yksi hyödyllinen osa ruotsin kielen opetusta.</p>	
Avainsanat: Lekar och spel i språkundervisning, motivation, inläringstyper, lekar och spel i språkets olika delområden	
Kirjasto/Säilytyspaikka:	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING	4
2 TEORETISK BAKGRUND.....	6
2.1 Definitioner av spel och lek.....	6
2.2 Lekar och spel i språkundervisning.....	7
2.3 Vad lär sig elever genom att spela och leka?.....	8
2.4 Inverkan av lek och spel på motivation.....	9
2.5 Lekar, spel och inlärningsprocess.....	10
2.6 Hur kan spelandet och lekandet stöda olika inlärningsstyper?	11
2.7 Användning av lekar och spel på språkets olika delområden.....	12
3 MATERIAL OCH METOD.....	13
3.1 Temaintervju.....	13
3.2 Informanter	15
4 RESULTAT.....	16
4.1. Hurdana lekar och spel använder svensklärare i sin undervisning?	16
4.2 När används lek och spel i svenskundervisning?	18
4.3 Varför lönar det sig att spela och leka i svenskundervisning?	20
4.4 Användning av lekar och spel i Normalskolan och i Steinerskolan.....	26
5 DISKUSSION	27
5.1 Lekar och spel i svenskundervisning.....	27
5.2 Undersökningsprocess	29
6 AVSLUTNING	30
LITTERATUR	32
BILAGA.....	33

1 INLEDNING

Syftet med denna avhandling är att undersöka användning av lekar och spel i svenskundervisning. Mina egna lärare i svenska använde ofta olika lekar och spel som en del av undervisning och jag upplevde att jag lärde mig snabbare och lättare när vi lärde oss språket genom att spela. Lektioner när vi lekte eller spelade var också trevliga och intressanta. Många av mina klasskamrater delade min åsikt. På grund av mina egna upplevelser skulle jag våga påstå att användning av lekar och spel kan göra undervisningssituationen roligare och olika aktiviteter under lektionen skapar en gynnsam atmosfär för att studera språket i klassrummet. Språklektioner innehåller mycket teoriundervisning, och för att eleverna skulle trivas under lektioner är det viktigt att planera undervisningen så mångsidigt som möjligt.

Jag valde detta tema för jag är som blivande svensklärare intresserad av att veta om olika lekar och spel verkligen är nyttiga i svenskundervisning. Jag vill utreda om användning av lekar och spel förbättrar elevernas motivation och språkinlärningsprocess. Som svensklärare är det viktigt att finna olika sätt att uppmuntra eller motivera elever att läsa svenska språket och jag vill utreda om lekar och spel kan vara sådana medel som motiverar. Jag är också intresserad av att veta hurdana aktiviteter lärarna oftast använder i sin undervisning, eller om de alls använder lekar och spel när de undervisar.

Dessutom vill jag redogöra för när lekar och spel är användbara under svensklektioner, alltså i vilka språkets delområden och för elever i vilken ålder lekar och spel används. För att sammanfatta mitt syfte för denna undersökning har jag formulerat följande forskningsfrågor:

- Använder lärare lekar och spel i svenskundervisning?
- Hurdana lekar och spel använder svensklärare i sin undervisning?

- När använder lärare lekar och spel?
- Varför använder lärare i svenska lekar och spel under lektioner?

Som blivande svensklärare vill jag veta hurdana upplevelser nuvarande lärare i svenska har om att använda lekar och spel. Det intresserar mig också om lärarna har lagt märke till huruvida spelandet och lekandet kan ha några negativa sidor i undervisning men för de mesta koncentrerar jag mig på att undersöka positiva effekter. I min studie undersöker jag särskilt lärarnas synpunkt om användning av lekar och spel i svenskundervisning.

Min hypotes är att lärare i svenska använder lekar och spel på alla årskurser för de är nyttiga som en del av undervisning.

Om detta ämne har det gjorts ganska få tidigare undersökningar. Jag fann ändå en Pro gradu-avhandling och en doktorsavhandling som anknyter sig till detta ämne och jag ska utnyttja dessa studier också i min undersökning.

I denna studie deltog fyra svensklärare. Tre av lärarna har undervisat elever från lågstadiet till gymnasiet och en av lärarna har undervisat högstadie- och gymnasieelever. Eftersom de lärare som deltog i undersökningen har undervisat elever från lågstadiet till gymnasiet kan jag också jämföra hur användning av lekar och spel skiljer sig på olika årskurser.

Jag inleder med att presentera teoretisk bakgrund för mitt ämne i kapitel 2. Jag definierar några termer som anknyter sig till spelandet och lekandet i undervisning. Jag refererar också tidigare studier om detta ämne. I kapitel 3 och 4 berättar jag om mitt material och mina metoder för denna studie och presenterar resultaten som jag fick. Till slut diskuterar jag mina undersökningsresultat och föreslår hur ämnet skulle kunna undersökas vidare (se kapitel 5 & 6).

2 TEORETISK BAKGRUND

I detta kapitel presenteras teori och tidigare studier som finns kring detta ämne. Först ska jag kort definiera begreppet spel och lek (2.1). Därefter följer definitioner av begreppen motivation (2.4), inlärningsstilar (2.6) och språkets delområden (2.7). Vidare klargör jag hur användning av lekar och spel i språkundervisning ansluter sig till dessa begrepp. Jag ska också redogöra för vad elever lär sig genom att spela och leka (2.3) och hur användning av lekar och spel påverkar inläringen (2.5).

2.1 Definitioner av spel och lek

Orden *spel* och *lek* har skilda definitioner men i några fall uppfattas spel och lek som ett begrepp. Spel och lek kan också definieras på många olika sätt beroende på personen som definierar. Grätz (2001:5) konstaterar att spel har många olika funktioner. Spel har sin egen dynamik och de är ändlöst spelbara. Spel har sina egna regler som bör följas och om reglerna inte följs får spelaren någon bestraffning. Deltagaren bör också ta alla andra deltagare i beaktande och alla som spelar bör ha samma rättigheter och möjlighet att vinna spelet. Spel orsakar också olika emotionella reaktioner i människan vilket gör lek och spel trevligt och spännande.

Turunen (1981:197–199) beskriver spel som tidsfördriv. För att spela behövs det olika spelmedel som t.ex. spelpjäser eller kort. Enligt Turunen är det gemensamt för alla spel att de testar skicklighet, fyndighet, snabbhet och livlighet. Turunen konstaterar att de finska orden *pele* `spel` och *leikki* `lek` betyder nästan samma sak men att definitioner av spel och lek inte ersätter varandra.

Enligt Turunen är lek oftast organiserad aktivitet för att uppnå belåtenhet och lekar används som tidsfördriv.

I denna undersökning behandlar jag speciellt sådana lekar och spel som kan användas som en del av språkundervisning. Timonen (2008) undersökte spels roll i undervisning i främmande

språk genom att utföra en enkätundersökning bland lärare i främmande språk. Timonen konstaterade att de flesta av spelen som används i språkundervisning är språkinlärningsspel. Lärarna i Timonens undersökning ansåg att språkinlärningsspel innehåller språkliga element och genom att spela dem kan elever öva t.ex. grammatiska strukturer, ordföljd och andra språkliga grundfärdigheter.

2.2 Lekar och spel i språkundervisning

Enligt Läroplanen borde lärarna i undervisning använda mångsidiga arbetssätt som stödjer elevernas inläring. Olika arbetssätt borde ge eleverna möjligheten att leka och få olika upplevelser under lektionen. Ericsson (1989) konstaterar att användning av olika lekar ger månsidig språklig träning för språkundervisning. Enligt Ericsson borde stämningen i klassrummet ibland mjukas upp, inte bara i slutet av terminerna eller när det är dags att repetera för provet utan lekar och spel borde användas regelbundet under hela läsåret. Ericsson framhäver att lekarna inte alltid behöver skapa avkopplingsmoment, utan de kan i stället vara effektiva inläringssätt under lektioner.

Björnfot och Lattu (2010) har själva varit med om att planera olika grammatikspel för språkundervisning och de redovisar att många språklärare är intresserade av att använda lekar och spel i sin undervisning. Lärarna vill också skaffa eller hitta på nya lekar och spel som är användbara under lektionerna för de är ett praktiskt sätt att komplettera den vanliga undervisningen och göra undervisningen intressant.

Enligt Timonen (2008) använder lärarna i främmande språk oftast olika aktiviteter för variations skull. Timonen konstaterar att lekar och spel fungerar som stimulanser i språkundervisning. Tidsbrist är däremot den vanligaste orsaken till att lärarna i främmande språk inte använder lekar och spel i undervisning. Timonen påpekar att kursplaner speciellt i gymnasiet är så stränga att det inte finns mycket tid för att spela och leka. Också undervisningsgruppens storlek och färdighetsnivå har sina egna påverkningar. Om

undervisningsgruppen är mycket stor och eleverna har varierande kunskaper i främmande språk är det svårare att organisera olika spel under lektioner.

2.3 Vad lär sig elever genom att spela och leka?

Lekar och spel i undervisning kan lära elever nyttiga kunskaper, inte bara språkliga kunskaper utan också sådana kunskaper som är viktiga i vardagslivet. Björnfot och Lattu (2010) konstaterar att spelandet och lekandet hjälper eleverna att lära känna varandra bättre och därför förbättras förmågan att samarbeta i grupp. Enligt Björnfot och Lattu får eleverna i en spelgrupp omedelbar feedback och erfarenhet av de nya strukturerna och de muntliga färdigheterna i främmande språk blir bättre.

Grätz (2001) konstaterar också att användning av lekar och spel erbjuder möjlighet att lära känna klasskamrater bättre och därför främjar spelandet och lekandet sociala kunskaper. Dessutom anser han att elevernas kommunikativa kompetens och uttal utvecklas eftersom eleverna använder främmande språk hela tiden när de spelar. Olika lekar och spel kan också innehålla kulturell information och eleverna lär samtidigt känna främmande kulturer och geografi.

Härutöver kan eleverna lära tolerans genom att spela och leka. Ericsson (1989) konstaterar att det är viktigt att kunna både vinna och förlora och acceptera egna och andras förslag. Enligt Ericsson kan också attityden till främmande språk förändras till mer positiv genom att spela och leka eftersom eleverna ofta har roligt tillsammans underspelets gång.

Eckert & Klemm (1998) (refererad i Timonen 2008) framhäver att eleverna lär självständigt arbete genom att spela. Eleverna borde själva ta ansvar för sina studier och läraren kan fungera som handledare när eleverna spelar. Timonen (2008) påpekar att en orsak till att lärarna använder lekar och spel i undervisning i främmande språk är att de främjar muntliga språkfärdigheter och sociala kunskaper. I spelgruppen aktiveras muntlig kommunikation och också mer tystlåtna elever börjar prata när de slappnar av. Dessutom lär eleverna sig att tåla förlust och ta hänsyn till varandra.

2.4 Inverkan av lek och spel på motivation

Enligt *Peruskoulun kielenopetuksen opas* (1983:6–7) betyder *motivation* i skolvärlden olika faktorer som gör eleverna aktiva, uppmärksamma och långsiktiga i undervisningssituationen. Motivationens kvalitet beror på hur meningsfull eleverna uppfattar undervisningen. Eleverna gör gärna sådant som de är intresserade av men uppgifter som är ointressanta motiverar inte. Det borde fästas speciellt avseende vid att upprätthålla motivationen med didaktiska medel. T.ex. undervisningens innehåll, inlärningsmiljö och studieupplevelser är viktiga motiverande källor. Motivation kan också främjas genom att använda varierande och intressanta arbetssätt och uppgifter.

Tynjälä (1999) betonar också miljöns inverkan på motivation. Enligt henne borde en motiverande inlärningsmiljö vara sådan att den främjar initiativförmåga och självständighet. Kontrollerande auktoritetsmiljö motiverar däremot inte. Motivation kan också främjas genom att variera både individuellt- och grupparbete under lektioner (Nurhonen 2001).

Enligt *Peruskoulun kielenopetuksen opas* (1983) är olika lekar och spel sådana arbetssätt som aktiverar eleverna under lektionen. Aktiverande arbetssätt är speciellt olika kommunikationsspel om de är planerade så att det språkliga materialet passar bra för elevernas språknivå. Björnfot och Lattu (2010) anser att spel är sådana aktiviteter som alla gärna deltar i. Även en kort spelstund under lektionen aktiverar elever så att de blir piggare och deras samhörighet ökar. Björnfot och Lattu konstaterar också att tävlingslusten som kommer fram under spelets gång motiverar eleverna. Enligt Ericsson (1989) är det ändå tveksamt om eleverna ska tävla med varandra i klassrummet. Det är inte önskvärt att eleverna tråkar varandra eller är så högljudda att de stör lektionen.

Matyas (2009) undersökte språkinlärningsspels roll i undervisning av tyska som främmande språk i Finland och Ungern. Speciellt finska lärare som deltog i Matyas undersökning ansåg att eleverna har en aktiv roll när de spelar. Eleverna blir motiverade när de själva kan ta ansvar för sin inläring. Under spelsituation är läraren inte den enda auktoriteten och inlärningsmiljön

är inte kontrollerande. Matyas konstaterade att spelandet och lekandet i undervisning skapar en behaglig inlärningsituation som motiverar eleverna att läsa främmande språk. Spelsituationen är oftast en trevlig upplevelse och eleverna njuter av att spela och samarbeta med varandra. Enligt Matyas är nöjet i spelandet också något som motiverar eleverna. Spel är en del av de moderna ungdomarnas kultur och vardagsliv och eleverna tycker ofta om dem också i klassrummet. Lek och spel visar att det inte alltid är tungt att studera främmande språk utan språket kan studeras med hjälp av trevliga aktiviteter.

Timonen (2008) konstaterade ändå att alla elever inte blir motiverade av lekar och spel utan de kan betrakta dem som tidsförlust. Om läraren själv inte är intresserad av att använda olika spel och förhåller sig negativ till dem i undervisning är det också svårt för eleverna att uppfatta dem som nyttiga undervisningsmetoder. Matyas (2009) rapporterade också att några framgångsrika elever inte alltid blir motiverade av spel i undervisning utan de kan uppfatta dem som barnsliga och onyttiga.

2.5 Lekar, spel och inlärningsprocess

Enligt Björnfot och Lattu (2010) förbättras elevernas inlärningsresultat när de studerar språket genom att spela för eleverna kan delta i undervisning både muntligt och fysiskt. Hos spelare sker det också infantilisering som leder till att eleverna glömmer känslan att det är svårt att lära sig. Det framgår också i Matyas (2009) & Timonens (2008) studier att eleverna inte alltid märker att de studerar språk under spelets gång. Genom att spela kan eleverna lära sig svåra och lite tråkiga saker utan att de märker det.

Enligt Matyas (2009) och Timonen (2008) möjliggör användning av lekar och spel helhetsbetonad inläring. Några av de främmande- språks- lärare som deltog i Timonens undersökning konstaterade att användning av olika spel gör effektiv inläring möjligt för eleverna får använda hela kroppen när de spelar. En av lärarna framhävde att lek och spel väcker olika emotioner i elever och att vokabulär och olika strukturer är lättare att lära sig genom att spela än om de borde läsas i boken. En del av lärarna som deltog i Matyas studie konstaterade att lekar och spel underlättar inlärningsprocessen och de gör inläringen

intressant. Eleverna får en positiv uppfattning om språkinläring genom att spela och arbetet är inlärningsorienterat i klassrummet.

I spelgrupper finns det inte alltid de samma dåliga och samma framgångsrika elever som det finns i hela klassrummet. Björnfot och Lattu (2010) påstår att användning av lekar och spel ger även de svagare eleverna möjligheten att lyckas med att studera språk. De kan få lyckokänslor i spelgrupp och deras självkänsla och tro på inlärningsmöjligheterna ökar.

Elevernas egen inställning inverkar ändå på det hur effektiva inlärningsmetoder lekar och spel är i undervisningen. Timonen (2008) framhävde att alla elever, speciellt i gymnasiet, inte förstår spels positiva inverkan på inläring. Några elever kan bara fåna sig i spelsituation om de uppfattar spelandet och lekandet som tidsslöseri.

2.6 Hur kan spelandet och lekandet stödja olika inläringstyper?

Enligt Läroplanen borde lärarna beakta olika *inläringstyper* i undervisningen.

Reid (1987) (refererad i Tornberg, 2005:19) har kommit fram till fyra olika lärandepreferenser: *visuellt lärande*, *auditivt lärande*, *kinestetiskt lärande* och *taktilt lärande*.

Visuellt lärande elever lär sig bäst genom att se, auditivt lärande genom att lyssna, taktilt lärande genom att själv experimentera och kinestetiskt lärande elever genom att röra sig.

I denna avhandling använder jag Reids definitioner av olika inläringstyper och i detta avsnitt koncentrerar jag mig på att beskriva hur olika inläringstyper kan beaktas under språklektioner genom att spela och leka.

Björnfot och Lattu (2010) konstaterar att alla inläringstyper kan beaktas på något sätt genom att spela och leka under lektionen. Den visuella typen ser spelplanen och kan lära sig genom att titta på olika texter och bilder på spelplanet. Den auditiva typen hör t.ex. de grammatiska strukturer som andra elever använder upprepade gånger under spelet. Den kinestetiska eller taktilta typen kan däremot flytta spelpjäser eller handskas med kort som innehåller modeller av det inlärd stoffet.

Matyas (2009) och Timonen (2008) ansåg att en fördel av lekar och spel är att elevernas olika inlärningsstilar kan stödjas i undervisningen. Enligt lärarna som deltog i Timonens studie kan speciellt kinestetiska inlärningsstyper ha nytta av lekar och spel. Alla elever lär sig inte språkliga strukturer genom att bara använda papper och penna och lyssna på undervisningen. Elever som lär sig kinestetiskt eller taktilt har möjlighet att lära sig bättre genom att spela och leka. Lärarna i Matyas undersökning betonade spels betydelse speciellt för kinestetiska och auditiva inlärningsstyper.

2.7 Användning av lekar och spel på språkets olika delområden

Språkundervisning består jämlikt av olika delområden. I detta avsnitt ska jag redogöra för på vilka *språkets delområden* lekar och spel kan användas och hur de kan utnyttjas i undervisning av språkets olika delområden. Tornberg (2005) delar språkundervisningen i fem olika områden:

- Förståelse: läsförståelse, hörförståelse
- Ordinläring
- Grammatik
- Skriftlig interaktion
- Muntlig interaktion

I denna avhandling använder jag Tornbergs indelning av språkets delområden för denna indelning används frekvent i litteraturen.

Olika spel fungerar bra t.ex. i undervisning av muntlig interaktion. Koivula (2009) undersökte hurdana muntliga övningar lärare i svenska använder i A- och B- svenska och resultatet i Koivulas studie visade att svensklärare använder olika spel för att lära muntliga och kommunikativa färdigheter både på högstadiet och i gymnasiet. Ordförklaringsspelet *Alias* var den populäraste typen att öva muntlig interaktion i svenskundervisning. Koivula konstaterar att eleverna i *Alias* får tala målspråket på ett naturligt sätt och de kommunikativa och muntliga kunskaperna förbättras. I *Alias* ska eleverna förklara de olika orden och utöver att den muntliga färdigheten utvecklas repeteras också det centrala ordförrådet.

Tornberg (2005) anser också att muntlig kommunikation kan övas genom att spela. Tornberg nämner rollspel som ett sätt att öva muntlig interaktion. I rollspel försätts eleverna i en bestämd situation och de får olika roller. Genom att spela rollspel kan eleverna fritt improvisera och använda språket efter bästa förmåga.

Timonen (2008) konstaterade att lärarna i främmande språk använder olika lekar och spel oftast då när de undervisar i grammatik och vokabulär för det finns mest spelmaterial för grammatiska strukturer och vokabulär. Också Björnfot och Lattu (2010) konstaterar att många spel fungerar bra i undervisning av grammatiska grundstrukturer. Genom att spela kan man öva både lättare och svårare strukturer. Enligt Timonen (2008) kan lekar och spel tillämpas mångsidigt i språkundervisning. Några av de lärare som deltog i Timonens studie sade sig använda lekar och spel i undervisningen av alla språkets delområden. Timonen konstaterade att några av lärarna inte ändå visste att olika spel är användbara i undervisning av alla delområden.

3 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel redogör jag för studiens genomförande. Först presenteras temaintervju som jag använde som metod för att insamla materialet (se 3.1) och därefter informanterna som deltog i min studie (se 3.2).

3.1 Temaintervju

Min undersökning är en kvalitativ intervjustudie. Sammanlagt fyra informanter deltog i studien. Jag använde kvalitativa metoder för att få så mångsidig information som möjligt om ämnet. Informanternas synpunkter och upplevelser spelade en stor roll och det var viktigt att få en klar uppfattning om informanternas användning av lekar och spel i svenskundervisning.

I denna studie använde jag temaintervju som undersökningsmetod. Enligt Hirsjärvi och Hurme (1982: 35, 40-42) kan man med hjälp av temaintervju samla in sådant material som ger forskaren möjlighet att dra pålitliga slutsatser om ett visst fenomen. I en temaintervju är det inte meningen att skapa noggranna frågor utan man gör en lista av temaområdena. Hirsjärvi och Hurme konstaterar att temaintervju är en halvstrukturerad intervju; det finns vissa teman som intervjun baseras på men om dessa teman kan helt fritt diskuteras. Utifrån temaområdena kan man också formulera noggrannare frågor som främjar intervjuens smidighet.

Jag valde denna undersökningsmetod för jag ville få en mångsidig helhetsbild av användning av lekar och spel i svenskundervisning. Temaintervju är en fritt formulerad intervju och jag kunde diskutera och fråga om allt som är relevant för undervisningen och informanterna hade inga begränsningar med svarandet om svaret anslöt sig till temat. Det var också viktigt att jag som intervjuare kunde precisera frågorna om det uppstod några oklarheter. Genom att intervjua kunde jag försäkra mig om att informanten förstod frågorna och informanten kunde också själv fråga om hon/han inte förstod något. Vid behov kunde jag utvidga frågorna eller ge extra frågor till informanten.

Intervjun som jag använde i min undersökning (se bilaga) bestod av tre olika temaområden och till varje temaområde anslöt sig en eller flera frågor. Först tillfrågades informanterna om bakgrundsinformation och om de använder lekar och spel i sin undervisning. Därefter följde frågorna som anslöt sig till olika temaområden. Temaområdena valdes utifrån mina forskningsfrågor. Det första temaområdet handlade om när svensklärare använder lekar och spel i sin undervisning, det andra hurdana aktiviteter svensklärare vanligtvis använder och det tredje, mest omfattande, temaområdet, handlade om varför lärare i svenska använder lekar och spel i sin undervisning. Till slut fanns det några extra frågor om elevernas attityder till spelandet och lekandet och om skolan där informanterna undervisar.

Intervjuerna inleddes i slutet av november 2010 och samtliga var färdiga i början av december 2010. Tre av intervjuerna genomfördes i lärarnas egen skola och en av intervjuerna vid universitetet. Alla intervjuerna utfördes på en fridfull plats där det inte fanns några störande faktorer som utomstående personer eller extra oväsen. Platserna för intervjuerna var antingen skolans klassrum eller ett lärarrum. En intervju tog cirka 10-20 minuter beroende på hur långa informanternas svar var. Intervjuerna genomfördes på finska eftersom det var lättare att

diskutera med informanterna på ett språk som var såväl intervjuares som informanternas förstaspråk. Alla intervjuerna spelades in med en bandspelare som möjliggjorde avlyssnandet av informanternas svar många gånger. Efter inspelningen transkriberades intervjuerna. Alla intervjuerna gick bra utan några störningar. Informanterna förstod alla frågor och jag behövde inte ställa några extrafrågor.

3.2 Informanter

I min undersökning deltog fyra informanter som alla är svensklärare. Samtliga lärare undervisar också i samma stad. Jag skickade e-post till flera svensklärare och frågade om de skulle vara intresserade av att delta i min undersökning. Lärare har ofta ganska bråttom just den tiden före jul när intervjuerna gjordes och det var inte lätt att få tag på tillräckligt många informanter. Många av lärarna svarade inte på min e-post men efter att ha besökt skolorna ställde fyra läraren vänligen upp som informanter i min studie.

Informanternas bakgrundsinformation framgår av tabell 1:

Tabell 1 Informanternas bakgrundsinformation

Informant	Kön	Examensår	Årskurser som informanten har undervisat
1	Man	1995	Lågstadie-, högstadie- och gymnasieelever
2	Kvinna	2004	Lågstadie-, högstadie- och gymnasieelever
3	Kvinna	2003	Högstadie- och gymnasieelever
4	Kvinna	1986	Lågstadie-, högstadie- och gymnasieelever

Informanterna var en man och tre kvinnor. Tre av lärarna hade undervisat elever från lågstadiet till gymnasiet och en informant hade undervisat högstadie- och gymnasieelever. Alla fyra hade genomgått lärarens pedagogiska studier och också en eller flera extra utbildningar som ansluter sig till språkläraryrket.

Tre av mina informanter var från Normalskolan och en från Rudolf Steiner -skolan. Normalskolan är universitetets övningskola där det finns årskurserna 1-9 och gymnasiet.

I Rudolf Steiner -skolan finns också årskurser 1-9 och gymnasium. I Steinerskolan undervisas samma skolämnen som i alla andra skolor men undervisningen anordnas på ett annat sätt jämfört med de andra skolorna som erbjuder grundundervisning. Enligt Steinerpedagogiken inverkar människans utvecklingsperioder på hur eleverna undervisas i olika åldersskeden. Undervisningen baseras på observationer av och förståelse för människans utveckling. Lärarens uppgift är att göra undervisningen upplevelserik. Eleverna använder inte skolböcker utan de utarbetar egna arbetshäften med bilder och text om undervisningens innehåll. Eleverna övar självständigt arbete och kreativitet genom att göra ett eget arbetshäfte. (Jyväskylä Rudolf Steiner -koulu, 1.3.2011)

4 RESULTAT

I detta kapitel ska jag redogöra för resultaten av min intervjustudie. Jag ska presentera resultaten ett temaområde åt gången. Temaområden baserar sig på mina forskningsfrågor, dvs. hurdana lekar och spel svensklärare använder och när och varför lärarna använder dem i svenskundervisning (se kapitel 1). Jag avslöjar inte informanternas namn utan jag kallar dem informanterna 1-4. Informanternas svar behandlas en fråga i taget men jag kommer inte att behandla alla möjliga svar som jag fick utan bara dem som är relevanta för min undersökning. Det finns några citat av informanternas svar i texten och jag har fritt översatt dem till svenska. Innan jag ställde informanterna frågorna som ansluter sig till olika temaområden frågade jag om de överhuvudtaget använder lekar och spel i sin undervisning. Alla av mina fyra informanter konstaterade att de använder lekar och spel som en del av undervisning.

4.1. Hurdana lekar och spel använder svensklärare i sin undervisning?

I detta avsnitt ska jag förklara hurdana lekar och spel som används i svenskundervisning. Jag ska behandla *fråga nr 3* i intervjun (se bilaga).

Lekar och spel som informanterna använde var alla språkinlärningslekar eller -spel, alltså sådana aktiviteter som hjälper med att studera främmande språk (se 2.1). Alla informanter gjorde också en skillnad mellan lekar och spel. Informant 4 beskrev skillnaden på följande sätt:

”Leikit ovat yleensä enemmän sellaisia kommunikatiivisia, johonkin tiettyyn fraasiin tai johonkin tiettyyn sanontaan liittyen esimerkiksi pienillä oppilaille. Pelit ovat taas sitten enemmän tällaisia vieraalla kielellä tietokilpailutyypisiä tai että oppilaat kyselevät toisiltaan kysymyksiä.”

Lekarna är vanligtvis sådana kommunikativa aktiviteter som ansluter sig till någon fras eller något uttryck t.ex. för lågstadieelever. Spel är mer sådana frågetävlingar på främmande språk eller att eleverna ställer olika frågor till varandra.

Olika brädspel verkar vara populära i svenskundervisningen och samtliga fyra lärare använde dem under lektionerna. Med hjälp av brädspel kan språkliga färdigheter mångsidigt övas. Enligt informant 3 kan eleverna studera språket genom att göra olika uppgifter när de spelar brädspel:

”[...] Käytän lautapelejä, missä edetään jonkin tietyn logiikan mukaan ja on joitakin tehtäviä, esim. sano ruotsiksi tai käänä suomeksi, taivuta jokin sana tai jotain tällaisia kielipiillisiä tai viestinnällisiä juttuja tai sekä että.”

[...]Jag använder brädspel och man går vidare enligt en viss logik. Det finns olika uppgifter t.ex. säg på svenska eller översätt till finska, böj något ord och sådana här grammatiska eller kommunikativa uppgifter eller både och.

Den nya elektronikens period har också sin inverkan på undervisningsmetoder. Lärare har nuförtiden möjlighet att använda spel i elektronisk form i sin undervisning såsom informant 1 konstaterade:

”Tämä Smartboard on tuonut sen, että muistipelit ja erilaiset ryhmittelypelit on helppoa järjestää.”

Denna Smartboard möjliggör det att olika memoryspel och grupperingsspel är lätta att organisera.

Till spelkategorierna hörde också rollspel. Två av de fyra informanterna nämnde att de använder rollspel i sin undervisning. Informanterna konstaterade att eleverna i rollspel får olika identiteter och de försätts i en bestämd situation eller plats. Informanterna berättade att vokabulär och olika grammatiska konstruktioner repeteras bra genom att spela rollspel.

Typiska lekar som några av informanterna använde var olika sånglekar. Informant 2 framhävde att lekar är speciellt bra för småelever men enligt informant 1 kan lekar fungera bra också i undervisning av äldre elever:

”Lukiossakin saattaa olla, että olemme leikkineet tätä `Pää, olkapää, peppu, polvet, varpaat` -leikkiä på svenska ja heillä oli ihan hauskaa!”

Vi har lekt denna `Huvud, axlar, knän och tår -lek` på svenska även i gymnasiet och eleverna hade roligt!

4.2 När används lek och spel i svenskundervisning?

I detta avsnitt ska jag redogöra för när lärare i svenska brukar använda lekar och spel som en del av undervisning. Det var inte meningen att undersöka noggrant hur ofta lärarna använder lekar och spel i sin undervisning. Jag var mer intresserad av att veta om lekar och spel används mer när det undervisas ett visst delområde i språket (se 2.7) eller om användning av lekar och spel varierar i undervisning av olika årskurser. Till detta avsnitt ansluter sig *frågorna 1 och 2* (se bilaga).

Tre av mina fyra informanter hade undervisat alla årskurser från lågstadiet till gymnasiet och en hade undervisat på högstadiet och i gymnasiet. Det verkar vara så att ju yngre eleverna är desto vanligare är spelandet och lekandet i svenskundervisning. Alla fyra informanterna konstaterade att de oftare spelar på lågstadiet eller på högstadiet för lekar och spel är en viktig

del av undervisning för yngre elever som påbörjar sina språkstudier. Enligt informant 1 behöver lågstadielever någonting funktionellt i undervisningen, speciellt därför att de har svenska som tillvalsämne:

”Jos mietin vaikka alakoululaisia, niin minulla on kuudennen luokan kanssa maanantaiaamuna kaksoistunti. Siellä on pakko olla jotain toiminnallista, että he jaksavat sen kaksi tuntia siellä, kun muut ovat vielä kotona. Heillä kun on tämä ylimääräinen kieli.”

Om jag tänker på lågstadielever, har vi en dubbeltimme med sjätte klass på måndagsmorgon. Då borde det vara någonting funktionell för att de orkar vara där två timmar när andra elever ännu är hemma. De har ju detta extra språk.

I gymnasiet är användning av lekar och spel mer sällsynt än på låg- eller högstadiet men alla fyra informanter använde några aktiviteter också för gymnasieeleverna. För yngre elever passar lekandet bättre på grund av åldern. Informant 3 beskrev användning av lekar och spel för olika årskurser på följande sätt:

”Kyllä minä enemmän käytän niitä yläkoulun kanssa kuin lukiossa, mutta myöskin lukiossa. Vielä paremmin ne sopivat yläkouluun, missä ei ole niin kiire koko ajan ja ehkä ne vielä iänkin puolesta lähtee helpommin pelaamaan ja leikkimään.”

Jag använder dem mer på högstadiet än på gymnasiet, men också i gymnasiet. De passar bättre för högstadiet där det inte är så bråttom hela tiden och högstadieleverna deltar kanske lättare i olika lekar och spel på grund av åldern.

Två av informanterna nämnde tidsbristen som en orsak till ringa användning av lekar och spel på gymnasiet. På gymnasiet är kursplaner ofta ganska krävande och det finns inte mycket tid för olika aktiviteter under kursen såsom informant 4 konstaterade:

”Lukiossa niille ei tahdo oikein riittää hirveästi aikaa. Siellä ne on enemmän ehkä sitten tällaisia kurssin päätös pelejä tai jotain kommunikatiivisia juttuja voi olla.”

I gymnasiet finns det inte så mycket tid för dem. Där spelar vi när kursen slutar eller vi använder spel som kommunikativa övningar.

När svensklärarna tillfrågades om de använder lekar och spel mer när de undervisar något visst delområde i språket, nämndes tre områden: muntlig interaktion, grammatik och vokabulär. Samtliga fyra lärare sade sig undervisa muntliga färdigheter genom att spela och leka. Lärarna påpekade att kommunikativa situationer kan övas med hjälp av lekar och spel för det är lättare att få eleverna producera språket under spelets gång. Informant 1 ansåg att sånglekar är ett bra sätt att öva uttal och enskilda språkljud.

Användning av lekar och spel verkar också vara typiskt i undervisning av grammatiska strukturer. Tre av fyra informanter berättade att de undervisar grammatik genom att spela och leka. Men en av informanterna konstaterade ändå att hon inte i allmänhet brukar undervisa grammatik med hjälp av olika spel. Enligt henne passar lekar och spel bäst för muntliga övningar. Två av informanterna berättade att de utnyttjar spelandet och lekandet också i undervisning av vokabulär.

4.3 Varför lönar det sig att spela och leka i svenskundervisning?

Det sista temaområdet i intervjun handlade om varför det är nyttigt att använda lekar och spel som en del av svenskundervisning. I detta avsnitt behandlar jag *intervjufrågorna 4-9*. Meningen med dessa frågor var att ta reda på om användning av lekar och spel främjar inläring eller faktorer som inverkar på inläring. För det första ville jag veta om lekar och spel i svenskundervisning främjar inläring av ett visst delområde i språket (se 2.7). Därefter frågade jag om lärarna har märkt att spelandet och lekandet har någon inverkan på elevernas motivation (se 2.4) eller om användning av olika lekar och spel stöder någon viss inläringstyp (se 2.6). Lärarna fick också fritt analysera lekars och spels fördelar och definiera hur eleverna i allmänhet förhåller sig till dem i svenskundervisning. I slutet av detta avsnitt ska jag också kort redogöra för några lekars och spels nackdelar som lärarna hade märkt i sin undervisning.

I *fråga nr 4* (se bilaga) skulle informanterna tänka, om användning av lekar och spel främjar inläring av ett visst delområde i språket. Största delen av informanterna trodde att muntlig

interaktion kan främjas genom att spela. Tre av fyra konstaterade att lite stillsammare och blygare elever också vågar prata i spelgrupper. Informant 2 framhävde att eleverna oftast har roligt under spelets gång och att de börjar använda och producera främmande språk utan att de märker det:

”Silloin hälvenee se raja, että minä tässä yritän sanoa jotain vaikeaa. Eli siinä tavallaan hauskan pitämisen kautta käyttää huomaamatta sitä kieltä.”

Då försvinner gränsen att jag försöker säga något svårt här. Man använder språket utan att märka det när man har roligt.

Informant 1 trodde att olika lekar och spel i undervisning kan förbättra kunskaperna på alla språkets områden. Han konstaterade att om olika aktiviteter används lagom mycket är de nyttiga i undervisning av alla språkets delområden. Också informant 3 berättade att spelandet och lekandet kan främja kunskaper på alla språkets delområden men hon framhävde att speciellt de muntliga färdigheterna förbättras när eleverna spelar eller leker.

Fråga nr 5 (se bilaga) behandlade lekars och spels inverkan på motivation. Alla fyra informanterna var av samma åsikt att användning av lekar och spel i svenskundervisning har en positiv inverkan på elevernas motivation. Informanterna 1 och 3 framhävde att läraren har möjlighet att indela eleverna i sådana grupper där varje elev kan påverka och få upplevelser av att lyckas. Eleverna blir motiverade när de får studera språket med olika människor i olika grupper. Informant 3 konstaterade att spelandet och lekandet i undervisning skapar känslor av entusiasm och genom att spela kan också lite ”tråkiga” ämnen behandlas under lektioner. Informant 2 trodde att det är viktigt att skapa en trevlig atmosfär innan eleverna börjar leka, då kommer många med till leken och den behagliga atmosfären motiverar eleverna.

Enligt informant 1 är förbättring av motivationen den största nyttan som lekar och spel har i undervisning. Han redogjorde för att också elever som har problem med motivation under språklektioner blir intresserade av språket genom olika funktionella aktiviteter:

”[...] On sellaisia oppilaita, joilla on motivaatio-ongelmia, niin ne heräävät kun on pelejä ja toiminnallisia tilanteita. He ajattelevat, että tämähän on juuri kivaa ja tätä minä haluankin tehdä!”

[...] Det finns sådana elever som har problem med motivation men de vaknar till när det finns spel och funktionella situationer. De tycker att det här är ju trevligt och det här vill jag göra.

Informant 4 framhävde att alla elever blir direkt entusiastiska när de hör att de får spela. Hon kallade lekar och spel som ”läckerbitar”. Det finns inte alltid tid för att spela och leka men olika aktiviteter fungerar som stimulerande medel i undervisning.

I fråga nr 6 (se bilaga) fick lärarna berätta om de tror att användning av lekar och spel stöder speciellt någon eller några inlärningsstyper. I denna fråga var det meningen att granska speciellt visuella, auditiva och kinestetiska/taktila inlärningsstyper.

Alla fyra lärare ansåg att olika inlärningsstyper kan stödjas genom att spela och leka. Lärarna konstaterade att spelandet och lekandet kan göra olika inlärningsätt mångsidigare. Tre av fyra lärare trodde att användning av lekar och spel stödjer alla inlärningsstyper på något sätt. En av informanterna framhävde att speciellt kinestetiska och visuella elever kan dra nytta av olika spel i undervisning.

Informant 3 framhävde att det finns något passande spel för alla inlärningsstyper. Under spelets gång kan man handskas med kort, titta på bilder eller texter och lyssna på andras svar:

”Esimerkiksi tuollaiset muistipelit ovat aika kinesteettistä puuhaa, että siinä saa ihan konkreettisesti käännellä niitä lappusia. Ja toisaalta myös visuaalinen juttu, koska niissä voi olla kuvia ja sanoja, sitten ne voi muistua mieleen, kun siinä lapussa luki, että `jeans` ja siinä oli se farkkujen kuva. [...] Mutta toisaalta, jos siinä on jokin pikku joukkue, niin siinä tulee sitä kuulemalla oppimista niille, jotka ovat niitä auditivisia oppijoita, ja he saattavat oppia niistä muiden vastauksista.”

T.ex. memoryspel är ganska kinestetiska aktiviteter, man kan helt konkret vända på kort. Å andra sidan är de också visuella eftersom det kan finnas olika bilder och ord där och man kan komma ihåg orden bättre för det står `jeans` på kortet och det finns en bild på jeans där. Men om det finns något litet team när eleverna spelar kan också auditiva elever lära sig genom att lyssna, de kan lära sig från andras svar.

Informant 1 konstaterade att skolområdet oftast är ganska visuellt och det finns mycket läsning och skrivning under lektioner. Genom att spela och leka blir undervisningen mångsidigare och inläringen är effektivare när många olika sinnen aktiveras:

”Pelien kautta se tulee monipuolisesti, siinä saattaa olla lukemista ja kirjoittamista ja jotain kinesteettistä. Siinä oppiminen kumuloituu. Mitä enemmän eri aisteja on käytettävissä, niin sitä tehokkaampaa se oppiminen on.”

Spel är mångsidiga, de kan innehålla läsning, skrivning och något kinestetiskt. Inläringen kulminerar genom att spela. Ju mer man kan använda olika sinnen desto effektivare är inläringen.

Enligt informant 2 är spelens kinestetiska sida det viktigaste. Genom att spela och leka kan man få den kinestetiska sidan med till undervisningen och lektioner innehåller inte bara skriftliga arbeten:

”Juuri se kinesteettisyys on tärkeä, varsinkin pienempien kanssa tai sellaisten oppilaiden, joilla on vähän hankaluuksia keskittyä yhtäjaksoisesti ihan vain kirjallisiin töihin. Siihen saa hyvin leikkien avulla sitä kinesteettistä näkökulmaa mukaan.”

Det är viktigt att beakta kinestetiska inläringstyper speciell bland små elever eller med sådana elever som har svårigheter med att koncentrera sig oavbrutet bara på skriftliga uppgifter. Genom att leka får man en kinestetisk synvinkel med.

I fråga nr 7 (se bilaga) kunde lärarna berätta fritt vilka fördelar lekar och spel kan ha för inläring eller överhuvudtaget i svenskundervisning. Två av informanterna berättade att det är lättare för elever att använda språket i en spelsituation och muntlig kommunikation flyter bättre. Under spelets gång är kommunikationen naturlig mellan eleverna. Enligt informant 3 kan lekar och spel aktivera eleverna. Också sådana elever som ofta är passiva under lektioner kan studera språket effektivt:

”Minun mielestä ne ovat sellainen kiva välivaihe tunneille. Saadaan pidettyä koko luokka aktiivisena, koska on se ongelma, että on niitä aktiivisia oppilaita, mutta sitten on niitä passiivisiakin. Ne eivät välttämättä ole huonoja oppilaita, mutta ne ovat vähän sellaisia hiljaisia ja ei niin osallistuvia, niin siinä saadaan sitten aktivoitua niitä kaikkia.”

Jag anser att de är en trevlig mellanfas under lektioner. Man kan aktivera hela klassen aktiv för det finns ett sådant problem att det finns aktiva elever men också sådana

passiva elever. Passiva elever är inte alltid dåliga elever men de är lite mer tystlåtna och inte så engagerade, genom att spela kan man ändå aktivera alla.

Informanterna 1 och 2 trodde att eleverna kan genom att spela lära sig känna kulturen som ansluter sig till språket. Informant 2 påpekade att lekar och spel hjälper till att skapa en positiv atmosfär och eleverna får också positiva uppfattningar om den främmande kulturen:

”Kun tunneside siihen kieleen on positiivinen, on mukavaa ja hauskaa käyttää sitä kieltä. Sitä kautta tulee myös positiivisia näkemyksiä siitä vieraasta kulttuurista.”

När det känslomässiga bandet till språket är positivt är det trevligt och roligt att använda språket. Dessutom får man positiva erfarenheter om den främmande kulturen.

Informant 4 konstaterade att olika lekar och spel i undervisning är trevliga också ur lärarens synvinkel. När eleverna spelar får läraren njuta av elevernas självständiga arbete:

”Minä koen sen, että ne ovat aina mukavia hetkiä, kun opettajana voi vetäytyä pois. Kun se peli tai leikki lähtee pyörimään niin voi vain itse olla hiljaa ja katsoa, että mitä siellä luokassa tapahtuu. Se on niin kuin sellainen, sanotaanko, huippuhetki opetuksessa.”

Jag anser att de är trevliga situationer när läraren kan dra sig undan. När spel eller lek börjar fungera kan läraren bara vara tyst och titta på vad som händer i klassen. Man kan säga att det är en sådan toppenstund i undervisningen.

Den åttonde frågan (se bilaga) behandlade elevernas attityder till lekar och spel i svenskundervisning. Läraren kunde själv berätta hur elever i allmänhet förhåller sig till spelandet och lekandet. Tre av fyra informanter ansåg att eleverna oftast förhåller sig positivt till dem. Ibland kan det uppstå situationer då lek och spel inte behagar eleverna och olika aktiviteter inte kan utnyttjas effektivt som en del av svenskundervisning. Informant 3 konstaterade att eleverna kan protestera om de inte själva kan bestämma spelgrupperna men ibland är läraren tvungen att själv dela grupper för att bevara arbetsron. Informant 3 trodde ändå att eleverna oftast är ivriga att spela fast det också finns elever som inte är aktivt med i spelet:

”[...] Yleisesti kokisin, että ne ovat ihan positiivisia. Että harvoin tulee sellaisia tilanteita, että `voi ei pelataan`. Joskus saatetaan kysyä, että saako pelata toisen kerran tai ehtiikö aloittaa uudestaan. Sitten on tietysti niitäkin, jotka istuvat vain, eivätkä edes katso niihin muistipelin kortteihin.”

I allmänhet upplever jag att eleverna tycker att de är positiva. Det kommer sällan sådana situationer att `oj nej, vi ska spela`. Ibland kan eleverna fråga om de får spela en gång till eller om de hinner börja spelet igen. Det finns naturligtvis också dem som bara sitter och inte ens tittar på korten i memoryspelet.

Informant 1 konstaterade att det beror på situationen hur eleverna förhåller sig till lekar och spel. Elevernas åsikter om spelandet och lekandet varierar, en dag kan det vara trevligt att spela och en annan dag känns det tråkigt. Informant 1 påpekade att spelgrupperna inverkar på hur spel eller lek fungerar under lektioner:

”Toisissa ryhmissä peli saattaa toimia hyvin ja toinen ryhmä ei saa taas mitään aikaiseksi. Sitä pitää aina miettiä tarkkaan, että miten saisin tästä sellaisen, että se varmasti toimii.”

I en del grupper kan spel fungera bra och i en annan grupp får de ingenting gjort. Jag borde alltid tänka omsorgsfullt hur jag anordnar en sådan spelsituation att den säkert fungerar.

Enligt informant 4 är elevernas attityder mot lekar och spel bara positiva:

”Kyllä ne silloin, kun niitä on, niin mielellään tekevät.”

När vi har spel, spelar de gärna.

I fråga nr 9 (se bilaga) fick lärarna berätta om de har märkt att lekar och spel i svenskundervisning har några nackdelar. Informant 1 trodde att användning av spelandet och lekandet inte stör svenskundervisning på något sätt. Han kunde inte hitta på några orsaker varför han inte skulle använda olika lekar och spel i svenskundervisning. Informanterna 3 och 4 påpekade att användning av lekar och spel inte har några nackdelar om man också använder

andra undervisningsmetoder. Informant 3 konstaterade att olika spel passar för många inlärningstyper men att alla inte tycker om att spela:

”Toisille pelit sopivat, mutta ei kaikille. [...] Jos ei käytä liikaa, vaan vaihtelevasti, niin en usko, että niistä haittaa on.”

För en del passar spel bra men inte för alla. [...] Om man inte använder dem för mycket utan varierande, tror jag inte att det finns några nackdelar.

Enligt informant 2 är det viktigt att läraren har känslö- och situationsintelligens när eleverna spelar eller leker. Några av eleverna kan vara rädda för att uppträda inför klassen och leken kan vara en obehaglig situation för dem. Läraren borde komma ihåg att lek och spel baserar sig på frivillighet. Informant 2 trodde att användning av lekar och spel knappast stör några om eleverna inte tvingas att spela eller leka. Hon konstaterade att olika aktiviteter livar upp lektionen men läraren borde observera vilket spel som fungerar bra och hurdana aktiviteter eleverna tycker om.

4.4 Användning av lekar och spel i Normalskolan och i Steinerskolan

I detta avsnitt ska jag kort redogöra för hur informanterna beskrev användningen av lekar och spel i sin egen skola. Mina informanter kommer bara från två olika skolor, alltså från Normalskolan och Rudolf Steiner -skolan och det är viktigt att klargöra om det finns några skillnader i användning av lekar och spel i mina informantskolor jämfört med andra finska skolor där det undervisas i svenska. I detta avsnitt ska jag behandla den sista frågan, alltså *fråga nr 10* av intervjun (se bilaga). Jag ska inte nämna informanternas nummer utan göra en skillnad mellan informanterna från Normalskolan och Steinerskolan för att inte avslöja vem som undervisar i vilken skola.

Informanterna från Normalskolan konstaterade att det är svårt att jämföra användning av lekar och spel i svenskundervisning med de andra skolorna. Samtliga informanter från

Normalskolan påpekade att lärarstuderanden ofta använder olika aktiviteter och de satsar på månsidighet i undervisning. Därför kan hända att det i Normalskolan används mer lekar och spel än i allmänhet. Två informanter från Normalskolan framhävde att lärarna i Normalskolan uppmuntrar eleverna att prova på olika arbetsätt och lekar och spel är regelbundet med i undervisning. Också eleverna själva vill ha något kreativt i undervisning. En informant från Normalskolan berättade att alla som har studerat hos dem har säkert spelat och lekt på några lektioner under sin skoltid.

Informanten från Steinerskolan trodde att det inte finns några skillnader i användning av lekar och spel i Steinerskolan jämfört med de andra skolorna. Informanten konstaterade ändå att antalet veckotimmar kan avvika i Steinerskolan från de andra skolorna och lärarna har möjlighet att använda mer tid till lek och spel.

5 DISKUSSION

I de följande avsnitten ska jag sammanfatta de resultat som jag fick i min undersökning och diskutera hurdana svar jag fick på mina forskningsfrågor. Jag kommer också att redogöra för hur undersökningsprocessen gick och diskutera mina analysmetoder.

5.1 Lekar och spel i svenskundervisning

Min hypotes i denna undersökning var att lärare i svenska använder lekar och spel i sin undervisning och de använder dem i alla årskurser för spelandet och lekandet är nyttigt i svenskundervisning. Undersökningens resultat visar att min hypotes stämmer till en stor del. Jag fick också omfattande svar på alla mina fyra forskningsfrågor (se kapitel 1 och 4). Resultaten visar att svensklärare använder lekar och spel som en del av undervisning. Alla informanter som deltog i min studie konstaterade att lekandet och spelandet hör till deras undervisning. Det överraskade mig att det inte fanns någon informant i min studie som inte

använde lekar och spel i undervisning men detta kan bero på det begränsade antalet informanter.

Det framgick av lärarnas svar i intervjun att många olika språkinlärningslekar och -spel används i svenskundervisning. Alla informanterna använde ändå ganska likadana aktiviteter, som är nyttiga speciellt i språkundervisning. Typiska spel var t.ex. rollspel och olika brädspel som innehåller olika språkinlärningsuppgifter och typiska lekar var t.ex. olika sånglekar. Det var trevligt att märka att det finns så många olika aktiviteter som kan utnyttjas i svenskundervisning.

Svensklärarna använde lekar och spel i undervisning i alla årskurser men mer i undervisning av låg- och högstadielärover . I gymnasiet finns det oftast inte tid för att spela och leka under svensklektioner vilket Timonen (2008) också konstaterade i sin studie (se 2.2). Det är överraskande hur intensiva tidtabellerna kan vara i gymnasiet. Det är klart att spelandet och lekandet passar bättre för små elever men det är synd att användning av lekar och spel minskar mycket i gymnasiet för informanterna konstaterade ändå att olika aktiviteter roar eleverna och skapar en trevlig atmosfär. Utöver frågan som gällde i vilka årskurser lekar och spel används skulle det ha varit intressant att veta hur ofta lärarna använder spel i undervisning av olika årskurser. Är det bara en gång i månaden som eleverna spelar och leker eller är spelandet vanligt under varje lektion?

Informanterna som deltog i min studie använde lekar och spel speciellt då när de undervisade muntlig interaktion. Som Timonen (2008) redogjorde för i sin studie är spelandet och lekandet också typiskt i undervisning av grammatik och ordinläring (se 2.7). Det var intressant att märka hur mycket användning av lekar och spel varierar på olika delområden i språket beroende på läraren. En svensklärare konstaterade att hon använder lekar och spel mest i undervisning av grammatik medan en annan svensklärare framhävde att hon nästan aldrig använder dem när hon lär ut grammatiska strukturer. Alla informanter konstaterade ändå att de undervisar muntlig interaktion genom att spela och leka.

Informanternas svar visade att lekar och spel är nyttiga i svenskundervisning och de stöder olika faktorer som inverkar på inläring. Som det framgick också av Timonens (2008) och

Matyas (2009) undersökningar har användning av lekar och spel positiv inverkan på motivation (se 2.4) och de kan stödja alla inlärningstyper (se 2.6) på något sätt. Speciellt får man den kinestetiska sidan med i undervisning och också lite passivare elever kan aktiveras. Svensklärarna ansåg spelandet och lekandet vara nyttigt speciellt i undervisningen av muntlig interaktion för kommunikationen mellan elever är naturlig under spelets gång. Som Matyas (2009) och Timonen (2008) konstaterade glömmet eleverna att de är i en undervisningssituation när de spelar och de producerar främmande språk utan att de märker det (se 2.5). Det är viktigt att eleverna lär sig producera språket spontant och man kan lätt öva det genom att spela och leka.

Enligt svensklärarna förhåller eleverna sig i allmänhet positivt till olika lekar och spel fast spelandet inte alltid fungerar bra i alla spelgrupper. Det var trevligt att höra att läraren också kan njuta av olika aktiviteter under lektionen. Läraren har möjlighet att dra sig undan från den traditionella lärarrollen och titta på elevernas självständiga arbete när de spelar.

Undersökningen koncentrerade relativt mycket på de fördelar som lekar och spel kan ha i undervisning. I intervjun skulle jag ha kunnat fördjupa mig mer i att granska också nackdelarna. Det var överraskande hur få nackdelar lärarna kunde nämna. En nackdel som nämndes var att blygare elever inte alltid vill vara med i lek eller spel och de kan bli passiva under lektionen. Lekar och spel passar inte heller för alla som undervisningsmetod och det finns alltid sådana elever som inte är aktivt med i spelet. Några av informanterna betonade att det är viktigt att spelandet och lekandet inte ska användas för mycket utan bara som en del av språkundervisning. Det är klart att lekars och spels behag försvinner om dem används hela tiden i undervisningen.

5.2 Undersökningsprocessen

Det var först oväntat svårt att finna tillräckligt många informanter för min studie. Jag utförde mina intervjuer först före jul och många lärare har ganska bråttom på den tiden. Jag skickade e-post till många svensklärare men jag råkade vänta på några lärares svar för länge. Jag skulle ha fått alla informanterna snabbare om jag först hade ringt till lärare eller besökt skolorna.

Kvalitativ metod fungerade väl i denna undersökning för jag fick en mångsidig helhetsbild om användning av lekar och spel i svenskundervisning och med hjälp av kvalitativa metoder fick jag också tillräckligt omfattande svar på mina forskningsfrågor.

Antalet informanter var lagom för kvalitativ studie. Intervjuerna tog ganska lång tid och jag skulle ha behövt mycket mer tid att göra intervjuerna om jag hade haft mer informanter. Fast det finns bara fyra informanter fick jag tillräckligt mycket information genom att intervjua. Undersökningens resultat kan ändå förvanskas för informanterna kommer bara från två olika skolor och båda skolorna ligger i samma stad. Det skulle ha varit intressant att intervjua också svensklärare från andra skolor. De båda skolorna där informanterna undervisar är inte heller helt vanliga skolor vilket kan påverka undersökningens reliabilitet. Normalskolan är en övningsskola, där lärarstuderande undervisar relativt mycket och i Steiner- skolan avviker pedagogiken från de andra skolorna. Informanten från Steinerskolan trodde ändå att användning av lekar och spel inte skiljer sig i Steinerskolan från de andra skolorna. Informanterna från Normalskolan kunde inte avgöra om användning av lekar och spel avviker i deras skola på något sätt från de andra skolorna men informanterna trodde att olika lekar och spel används något mer i en övningsskola för lärarstuderande satsar på varierande arbetssätt.

Genom att intervjua fick jag mångsidig information men jag fick veta bara några svensklärares synpunkt om ämnet och därför kan undersökningens resultat inte generaliseras. Genom att utföra en enkätundersökning skulle jag ha kunnat få fler informanter från olika skolor och städer med till min undersökning och undersökningens resultat skulle kunna generaliseras bättre. Men om jag hade utfört en enkätundersökning, skulle jag inte ha fått så noggranna svar på mina forskningsfrågor som jag fick genom att intervjua. Jag skulle ha fått det allra bästa resultatet om jag hade skickat enkäter till många olika skolor och städer och härutöver intervjuat några svensklärare.

6 AVSLUTNING

Syftet med min studie var att undersöka lärarnas användning av lekar och spel i svenskundervisning. Jag ville få svar på fyra huvudfrågor: om svensklärare använder lekar och

spel i sin undervisning, hurdana aktiviteter svensklärare använder och när och varför lekandet och spelandet används i undervisning. Jag samlade materialet genom att intervjua fyra svensklärare kring ämnet.

Resultatet var nästan sådant som jag hade väntat mig. Lärare i svenska använder lekar och spel i sin undervisning i alla årskurser men mer i undervisning av låg- och högstadielärover. I gymnasiet finns det inte så mycket tid för spelandet och lekandet. Lärarna undervisar speciellt muntlig interaktion med hjälp av olika spel. Övrigt var hur positivt lärarna förhöll sig till lekar och spel som en del av undervisning. Lärarna hade svårigheter att komma på spels nackdelar men fördelar fanns många: motivationen blir bättre, alla eleverna blir aktiva, lekar och spel passar för alla inlärningstyper och speciellt muntlig interaktion kan främjas genom att spela och leka.

Kring detta ämne har det inte gjorts många undersökningar och ämnet skulle kunna undersökas ännu djupare. I min studie deltog bara fyra informanter som alla använde lekar och spel i sin undervisning. Om informanterna fanns mer skulle man kunna undersöka om det också finns många svensklärare eller överhuvudtaget språklärare som inte använder lekar och spel. På samma gång vore det möjligt att undersöka hur informanternas ålder inverkar på användning av lekar och spel i språkundervisning. Utnyttjar lärarna i den äldsta åldersgruppen olika spel eller är spelen mer populära bland unga lärare?

Användning av lekar och spel i språkundervisning skulle kunna jämföras mellan olika skolor. Finns det någon skola där det används lekar och spel betydligt mer än i andra skolor? Används olika lekar och spel också i utländska skolor som en del av språkundervisning?

Det skulle också vara intressant att jämföra användning av spel mellan olika undervisningsämnen. Är lekar och spel typiska bara i språkundervisning eller används de också i andra undervisningsämnen?

Tidigare studier har koncentrerat sig mycket på lärarnas åsikter om spelandet och lekandet i språkundervisning men det skulle vara intressant att också undersöka elevernas synpunkter. Är det bara lärarna som anser att det lönar sig att spela och leka, eller tror eleverna också att det är nyttigt i språkundervisning?

Hittills har undersökningar visat att det lönar sig att utnyttja lekar och spel som en del av språkundervisning, fördelar är många fler än nackdelar. Lärarnas viktiga uppgift är att motivera eleverna och aktivera dem under lektioner och användning av lekar och spel är ett bra sätt att få eleverna att bli intresserade av att läsa språk.

LITTERATUR

Björnfot, A. & Lattu, E. 2010. *Aktivoi kielitaitoa rakennepelein*. Helsinki: Okka.

Ericsson, E. 1989. *Undervisa i språk, språkdidaktik och språkmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Grätz, R. 2001. (15.2.2011). *Vom Spielen, Leben, Lernen*. I: Fremdsprache Deutsch 25/2001. [Online]. Tillgänglig http://www.hueber.de/sixcms/media.php/36/spielen-leben-lernen_fsd.pdf

Jyväskylän Rudolf Steiner -koulu. (1.3.2011). Pedagogiikan pääpiirteet. [Online]. Tillgänglig <http://www.peda.net/veraja/jklsteinerkoulu/pedagogiikka>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1982. *Teemahaastattelu*. Helsinki: Gaudeamus.

Koivula, J. 2009. "Nu ska ni få spela Alias": muntliga kommunikationsövningar i A- och B-svenska på högstadiet och på gymnasienivå. Pro gradu- avhandling. Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur: Helsingfors universitet.

Kouluhallitus. 1983. *Peruskoulun kielenopetuksen opas. Koulutus- ja täydennysosa*. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Matyas, E. 2009. *Sprachlehrenspiele im DaF-Unterricht: Einblick in die Spielpraxis des finnischen und ungarischen Deutsch-als-Fremdsprache-Unterrichts in der gymnasialen Oberstufe sowie in die subjektiven Theorien der Lehrenden über den Einsatz von*

Sprachlehrenspielen. Väitöskirja. Humanistinen tiedekunta, saksan kieli ja kulttuuri:
Jyväskylän yliopisto.

Nurhonen, A. 2001. *Motivaatio ja asenteet ruotsin kielen oppimisessa*. Pro gradu -työ.
Opettajankoulutuslaitos: Jyväskylän yliopisto. [Online]. Tillgänglig
<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/10705>

Opetushallitus. 2004. (20.2.2011). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. [Online].
Tillgänglig
http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf

Timonen, S. 2008. *Zur Rolle der Spiele im Fremdsprachunterricht: Unter besonderer
Berücksichtigung der Einstellungen der finnischen Fremdsprachlehrer den Spielen gegenüber*.
Pro gradu –arbeit. Institut für Sprach- und Translationswissenschaften, Deutsche Sprache und
Kultur: Universität Tampere. [Online]. Tillgänglig <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03113.pdf>

Tornberg, U. 2005. *Språkdiraktik*. Stockholm: Gleerup.

Turunen, A. 1981. *Sanat peli ja leikki*. I: Laaksonen, P. (red.) *Pelit ja leikit*. Helsinki:
Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena: konstruktivistisen oppimiskäsityksen
perusteita*. Helsinki: Kirjayhtymä.

BILAGA 1

Haastattelu kandidaatin tutkielmaa varten:

Haastattelu pelien ja leikkien käytöstä ruotsinopettajille

Yleistä tietoa haastateltavasta:

Minä vuonna olet valmistunut opettajaksi?

Millainen koulutus sinulla on opettajaksi?

Mitä eri vuosiluokkia opetat?

Kysymykset peleihin ja leikkeihin liittyen:

Käytätkö pelejä ja leikkejä opetuksessasi? Vastaukseksi riittää kyllä/en.

(Jos haastateltava ei käytä pelejä ja leikkejä omassa opetuksessaan jätetään ”Milloin”- ja ”Millaisia”-kysymykset sekä kysymykset 8 ja 10 pois. Haastateltavalta kysytään, miksi hän ei käytä pelejä ja leikkejä opetuksessaan sekä kysymykset 4-7 ja 9.)

Milloin?

1. Käytätkö pelejä ja leikkejä enemmän jonkin tietyn luokka-asteen opettamisessa?

2. Käytätkö pelejä ja leikkejä jonkin tietyn kielen osa-alueen opettamiseen vai ovatko ne mukana tasapuolisesti kaikkien osa-alueiden opetuksessa?

Millaisia?

3. Millaisia/Minkä tyyppisiä pelejä ja leikkejä käytät opetuksessasi?

Miksi?

4. Luuletko, että pelien ja leikkien käyttö edistäisi nimenomaan jonkin tietyn kielen osa-alueen oppimista?

5. Onko peleillä ja leikeillä vaikutusta oppilaiden motivoinnissa ruotsin kielen-/kieltenopiskeluun? Jos on, millaista vaikutusta?

6. Tukeeko pelien ja leikkien käyttö mielestäsi jotakin tiettyä oppijatyyppiä, jos tarkastellaan visuaalisia -, auditiivisia - ja kinesteettisiä oppijatyyppejä?

7. Mitä muuta hyötyä pelien ja leikkien käytöstä on ruotsin kielen oppimiselle tai ylipäänsä ruotsintunneilla?

Muuta huomioitavaa:

8. Kuinka oppilaat itse yleensä suhtautuvat peleihin ja leikkeihin ruotsin tunneilla?

9. Voiko pelien ja leikkien käytöstä olla jotain haittaa ruotsin tunneilla?

10. Eroaako pelien ja leikkien käyttö jollain tapaa Normaalikoulussa/ Steinerkoulussa muista kouluista? Käytetäänkö pelejä ja leikkejä esim. enemmän tai johonkin tiettyyn tarkoitukseen(esim. Steinerpedagogiikan tai opetusharjoitteluympäristön vuoksi)?

